

## Mariazell – historie, význam

Význam názvu Mariazell – cela - příbytek Panny Marie

Hlavní poutní místo střední Evropy, starého Rakousko-uherska.

Podle tradice 21. prosince 1157 přišel do těchto míst benediktinský mnich Magnus z kláštera St. Lambrecht, zřídil si tu poustevnický příbytek – celu, aby tu vedl poustevnický život a také se věnoval duchovní správě obyvatel roztroušených po horách. Místo patřilo ke klášteru, proto také za něj cílil i duchovní zodpovědnost. Místo cely snad také určila cesta dál zavalená velkým balvanem. Do cely si přinesl z kláštera dřevěnou sošku sedící P. Marie s Ježíškem. Podle ní se brzy začal jeho příbytek nazývat.

Prvním mimořádným poutníkem na toto místo se r. 1200 stal moravský markrabě Vladislav Jindřich a jeho manželka Anežka, kteří v té době sídlili na znojenském hradě. Trpěli snad nemocí dnou a po mnohé modlitbě za uzdravení se jim ve snu ukázal sv. Václav a posílal je do hor ve Štýrsku, kde mají najít celu s mnichem a soškou P. Marie, že tam se uzdraví. Podnikli tuto cestu, našli celu, skutečně se uzdravili a na poděkování tam postavili první zděnou kapli, do které se soška umístila a začala přitahovat další prosebníky a poutníky, kteří zde udělali mnohou duchovní zkušenost.

Vladislav Jindřich byl bratr českého knížete Přemysla Otakara I., otce sv. Anežky. Tito bratři oba dva usilovali o vládu v České zemi, dokonce hrozila kvůli tomu občanská válka, snad již proti sobě stála vojska, která si jeden i druhý zjednali. Večer před plánovanou bitvou tento Vladislav Jindřich ještě podnikl poslední pokus domluvit se s bratrem. Tato domluva se obdivuhodně zdařila, dohodli se na společné vládě Přemysl v Čechách a Vladislav na Moravě – ne že by se země rozdělila, ale na praxi blízké spolupráce. I když tento systém většinou dlouho nevydrží, tentokrát alespoň za života těchto bratrů to skutečně fungovalo. Oba bývají podepsaní na různých společných založeních. Vladislav Jindřich chtěl založit jakousi moravskou přemyslovskou větev, navázat na historii Velké Moravy, proto v r. 1205 společně s bratrem založili klášter na velkomoravském Velehradě a tam také mělo být pohřební místo moravských Přemyslovců. Když Vladislav Jindřich v r. 1222 ve Znojmě zemřel, byl skutečně převezen na Velehrad a tam pohřben v ještě nedostavěném kostele. Jeho hrob tam dnes v tzv. královské kapli před náhrobkem arcibiskupa Stojana připomíná nápis v podlaze. Vladislav Jindřich však neměl potomky, proto jeho smrtí tyto sny skončily, na Velehradě už nikdo z dalších Přemyslovců pohřben nebyl a vládu vedl Přemysl Otakar sám, on pak také 1226 založil město Znojmo.

V Mariazell před hlavním vchodem stojí 2 velké sochy knížat, ten na pravé straně je právě znojenský Vladislav Jindřich, zakladatel první kaple. Událost zjevení sv. Václava a založení kaple je také zobrazena v kamenném reliéfu nad hlavní branou kostela.

Proto jeden z názvů Matky Boží v Mariazell je Mater gentium Slavorum - tzn. Matka slovanských národů.

Další významný poutník a dobrodinec poutního místa byl uherský král Ludvík I. Když v r. 1365 porazil nepřátelskou islámskou armádu, přinesl do Mariazell obraz Madony, který je dnes v pokladnici kostela a postavil nad původní kapli trojlodní gotický kostel s průčelní kamennou věží. Matce Boží dali název – Magna Domina Hungarorum – tzn. Velká Paní Maďarů. Tomuto uherskému Ludvíkovi I. patří ta druhá socha před hlavním vchodem kostela. Obě sochy jsou ulité z olova.

Rakušané P. Marii zde nazývají Magna Mater Austriae – Velká Matka Rakouska.

V době velkého rozvoje poutí v 17. stol. začal opat Benedikt Pierin z kláštera St. Lambrecht s podporou císaře Ferdinanda III. s velkolepou přestavbou kostela, která mu dala dnešní charakteristickou jedinečnou podobu, kdy v průčelí vedle původní 90 metrové kamenné věže vznikly ještě dvě 60 m barokní bání. Přestavba trvala 50 let a kostel se zvětšil na dnešních délku 84 m a šířku 30 m. Barokní hlavní oltář za milostnou kaplí má jedinečný stříbrný svatostánek v podobě globusu, pro znojemské je to na první pohled analogie ke globusové kazatelně u sv. Mikuláše. Mariacelský svatostánek je však o 40 let starší, proto se můžeme domnívat, že si pro znojemskou práci mistr Wintehalder zde vzal inspiraci.

Kostel prožil náročná období v době zrušení mateřského kláštera v r. 1786, v situaci odvádění drahocenností kostela na napoleonské války kol. r. 1800, v době velké požáru 1827 a pak za 1. svět. války, kdy byla zkonfiskovaná i celá měděná střecha na válečné účely.

V minulých desetiletích prošel kostel velkou opravou, v prostoru za Milostnou kaplí je nový kamenný oltář, nové varhany a podzemní sakristie. V tomto prostoru jsou také 2 historické obrazy Brna. Před oltářem Milostné kaple je stříbrná ambona, na které je nápis, že ji darovala jedna německá rodina původem ze Znojma. Stříbrnou mříž před Milostnou kaplí darovala Marie Terezie se svým manželem k 600. výročí přinesení sošky do Mariacell a nese jejich iniciály.

Milostná socha P. Marie je práce z lipového dřeva ze 12. století, románský typ sedící Madony s Ježíškem nazývané Trůn Moudrosti. Podobný typ Madony je také na Španělském Montserratu, u nás také Madona Tužanská nebo Bítovská. Mariacelská socha se tradičně obléká do barokních šatů, které ji dodávají svou charakteristickou podobu. Bez těchto šatů se vystavuje jen o svátku Narození P. Marie 8. září a 21. prosince v den založení Mariacell. Na sošce jsou patrné zbytky původní polychromie (barevného nátěru) setřené dotyky při uctívání. Novodobější nátěry byly při restaurování odstraněny, upřednostnilo se to nejstarší, co tam zbylo, i když to budí dojem oprýskanosti.

Na vnitřních ochozech basiliky je klenotnice basiliky a muzeum. Jsou přístupné za vstupné ve vymezených časech.

Za kostelem na východní straně je kulatá pozdněgotická kaple sv. Michaela, v suteréni části je kostnice z bývalého hřbitova, který se kdysi rozkládal kolem kostela.

Blízko je také od r. 1986 tzv. „Kerzengrotte“ jeskyně nebo kaple světel, kde je možné zapálit svíci jako součást svých proseb nebo vzpomínky na zemřelé.

Na severní straně od kostela se po stráni vine Křížová cesta s jednotlivými zastaveními, uspořádanými v r. 1955, na kříži Kalvárie je Kristovo tělo ulité v bývalých mariacelských slévárnách. Z této slévárny také pochází památný kříž na znojemském hřbitově, připomínající 600 lidí zemřelých na cholera během 2 měsíců ve Znojmě v r. 1840.

Na této straně městečka je také „Brunenkapelle“ kaple svatého pramene, kde stále tekoucí vodu nabízejí ze svých nádob 2 andělé. Strop kaple nese malby biblických událostí s vodou. Interier kaple má uchovanou starobylost v prostých lavicích a vyšlapané mramorové podlaze, takže si zde můžeme živě představit stopy našich předků, kteří sem putovali.

Cesta k Mariacell přes Annaberk pokračuje výmluvnými místy se starobylými kostely jako je Joachymsberg, Josefsberg, Sigmundsberg a Sebastiansberg, odtud pak vede Svatá cesta - pěší poutní cesta s 15 růžencovými zastaveními. Mezi nimi je také křížová Vídeňská kaple, osobní dar císařovny Marie Terezie na místě, odkud je možné poprvé zahlédnout věže poutního kostela. Když v 70. letech ubývalo pěších poutníků, rozhodli se unáhleně uspořádat sled růžencových tajemství opačně

z Mariazell na Sebastiansberg jak to vyhovovalo poutníkům přijíždějícím do Mariazell a zůstávajícím zde více dní.